ଅବତାର ସିଂ

ବନାମ

ହରିୟାଣା ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ

ଫେବୃଆରୀ 19, 2002

[ଜି. ବି. ପଟ୍ଟନାୟକ, ଏସ. ଏନ. ଫୁକାନ ଏବଂ ଏସ. ଏନ. ଭାରିଆଭା, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଗଣ]

ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନ- ଧାରା 21 ।

ହରିୟାଣା ସଦାଚାରୀ ବନ୍ଦୀ (ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି) ଅଧିନିୟମ, 1988- ଧାରା 3(3) ଏବଂ 4- କାରାବକାଶରେ ଜଣେ ବନ୍ଦୀଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କରିବା- ଅଟକାଦେଶର ମୋଟ ଅବଧିରେ ଏହାକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା- ଜଣେ ବନ୍ଦୀଙ୍କୁ କାରାବକାଶରେ ମୁକ୍ତି ଏବଂ ରିହାତି ମୁକ୍ତି ଦେବା ମଧ୍ୟରେ- ପାର୍ଥକ୍ୟ- କୁହାଗଲା, କାରାବକାଶରେ ଜଣେ ବନ୍ଦୀଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କରିବାର ଅବଧି ଯଦିଓ ସାଧାରଣତଃ ଅଟକାଦେଶର ମୋଟ ଅବଧି ସହିତ ଗଣନା କରିବା ନିମନ୍ତେ ହକଦାର, ବିଧାନସଭା ଅଧିନିୟମ, ନିୟମାବଳୀ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ କିମ୍ବା ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଦ୍ୱାରା ଏହାକୁ ହ୍ରାସ କରାଯାଇପାରିବ- ଅଧିନିୟମର ଧାରା-3(3), ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଯେ କାରାବକାଶ ମୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ଜଣେ ବନ୍ଦୀ ଅଟକାଦେଶର ମୋଟ ଅବଧି ସହିତ ଉକ୍ତ ଅବଧିକୁ ଗଣନା ପାଇଁ ହକଦାର ନୁହଁନ୍ତି, ବୈଧ ଅଟେ ଏବଂ ସୁତରାଂ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 21 ର ଉଲ୍ଲଂଘନ କରୁନାହିଁ- ଧାରା-3 ଅଧୀନରେ କାରାବକାଶରେ ମୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ବନ୍ଦୀ ଏବଂ ଧାରା-4 ଅଧୀନରେ ରିହାତି ଛୁଟିରେ ମୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ବନ୍ଦୀମାନଙ୍କର ବର୍ଗୀକରଣ ବୈଷମ୍ୟମୂଳକ ନୁହେଁ ବୋଲି କୁହାଗଲା ।

ବର୍ତ୍ତମାନର ଆବେଦନ ଏବଂ ରିଟ ଆବେଦନ ସହିତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଏହା ଯେ ଜଣେ ଦୋଷୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଆଯାଇଥିବା କାରାବକାଶ ଅବଧିରେ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଭୋଗାଯାଇଥିବା ମୋଟ କାରାବାସ ଅବଧିରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇପାରିବ କି ନାହିଁ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆବେଦନକାରୀ-ଦୋଷୀଙ୍କ ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରି କହିଛନ୍ତି ଯେ କାରାବକାଶ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଭୋଗାଯାଇଥିବା ପ୍ରକୃତ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ସହିତ ଗଣନା କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ, ଆବେଦନକାରୀ ହରିୟାଣା ସଦାଚାରୀ ବନ୍ଦୀ (ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି) ଅଧିନିୟମ, 1988 ର ଧାରା-3(3) ର ସାମ୍ବିଧାନିକ ବୈଧତାକୁ ଆପତ୍ତି କରି ବର୍ତ୍ତମାନର ଆବେଦନ ଏବଂ ରିଟ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିଛନ୍ତି ।

ଆବେଦନ ଏବଂ ରିଟ ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରି ନ୍ୟାୟାଳୟ

କହିଲେ: 1.1 ହରିୟାଣା ସଦାଚାରୀ ବନ୍ଦୀ (ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି) ଅଧିନିୟମ, 1988 ର ଧାରା 3 ଏବଂ 4 ଅଧୀନରେ ବିଧାନମଣ୍ଡଳ ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି ପାଇଁ ବନ୍ଦୀମାନଙ୍କର ଦୁଇଟି ଶ୍ରେଣୀ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି; ଧାରା 3 ଅଧୀନରେ କାରାବକାଶରେ ମୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ବନ୍ଦୀ ନିଜ ଦ୍ୱାରା ଭୋଗାଯାଇଥିବା ମୋଟ କାରାଦଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଅବଧିରେ ମୁକ୍ତି ଅବଧିକୁ ଗଣନା କରିବାକୁ ହକଦାର ହେବେ ନାହିଁ, ଯେତେବେଳେ କି, ରିହାତି ମୁକ୍ତିରେ ମୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ବନ୍ଦୀଙ୍କର ସେହିଭଳି ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି ଅବଧିକୁ ତାଙ୍କର ମୋଟ କାରାଦଣ୍ଡ ଅବଧିରେ ଗଣନା କରାଯିବ । *ସୁନୀଲ ଫୁଲଚାନ୍ଦ ଶାହାଙ୍କ* ମାମଲାରେ ସାମ୍ବିଧାନିକ ଖଣ୍ଡପୀଠ କହିଲେ ଯେ, କାରାବକାଶରେ ଜଣେ ବନ୍ଦୀର ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି ଅବଧିକୁ

ମୋଟ ଅଟକ ଅବଧିରେ ଗଣନା କରାଯିବ, ଯଦି ବିଧାନମଣ୍ଡଳ ଅଧିନିୟମ, ନିୟମାବଳୀ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ କିମ୍ବା କାରାବକାଶ ମଞ୍ଜୁରୀର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରା ଯାଇନଥାଏ । ଏହା କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଯେ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 3 ର ଉପ-ଧାରା (3) ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 21 ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଛି । ଏକ ବୈଧ ବୈଧାନିକ ଅଧିନିୟମ ଦ୍ୱାରା ବନ୍ଦୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଭୋଗାଯାଇଥିବା ପ୍ରକୃତ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଅବଧିକୁ ଗଣନା କରିବା ସମୟରେ କାରାବକାଶରେ ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତିର ଅବଧିକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇଛି । ଯଥୋଚିତ ଆଇନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ବିନା ଜଣେ ବନ୍ଦୀର ସେହିଭଳି ଅଧିକାରକୁ ଛଡ଼ାଇ ନିଆଯାଇଛି ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ସୁନୀଲ ଫୁଲଚନ୍ଦ ଶାହ ବନାମ *ଭାରତ ସଂଘ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ,* **[2000] 3 ଏସସିସି 409 ଉପରେ ନିର୍ଭର କରାଯାଇଛି ।**

1.2. ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବିଧାନମଣ୍ଡଳ ବନ୍ଦୀମାନଙ୍କର ଦୁଇଟି ବର୍ଗ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି । ଧାରା 4 ଅଧୀନରେ ରିହାତି ଛୁଟିରେ ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତିର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅଧିକ କଠୋର ଏବଂ ଜଣେ ବନ୍ଦୀ ଉକ୍ତ ଧାରାରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ପୂରଣ ନ କଲେ ସେ ଏହିପରି ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତିର ଅଧିକାରୀ ହେବେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଧାରା 3 ରେ ଏପରି କୌଣସି କଠୋର ସର୍ତ୍ତ ଲାଗୁ କରାଯାଇ ନାହିଁ ଏବଂ କେବଳ ଯେଉଁ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି ମଞ୍ଜୁର କରାଯାଇପାରିବ ତାହା କୁହାଯାଇଛି । ଅଧିକନ୍ତୁ, କେତେକ ଶ୍ରେଣୀର ବନ୍ଦୀ ରିହାତି ଛୁଟିର ଲାଭ ପାଇପାରିବେ ନାହିଁ । ଉଭୟ ଧାରାକୁ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଭାବେ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ ଏହା ପ୍ରତୀତ ହେବ ଯେ ଏହି ଧାରାଗୁଡ଼ିକ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ଧାରା 3 ବନ୍ଦୀର କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିସ୍ଥିତିର ମୁକାବିଲା କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଛି, କିନ୍ତୁ ଧାରା 4 ଏକ ସଂସ୍କାରମୂଳକ ପଦକ୍ଷେପ ସ୍ୱରୂପ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଛି ଯେହେତୁ ଜଣେ ବନ୍ଦୀକୁ କାରାବାସ ସମୟରେ ସଦାଚାର ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ତେଣୁ ଏହି ବର୍ଗୀକରଣ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ମାନଦଣ୍ଡ ଉପରେ ଆଧାରିତ ଏବଂ ଏହା ପ୍ରକୃତିରେ ବୈଷମ୍ୟମୂଳକ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ସୁନୀଲ ବାତ୍ରା ବନାମ *ଦିଲ୍ଲୀ ପ୍ରଶାସନ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ଇତ୍ୟାଦି,* ଏବଂ *ଚାର୍ଲସ ଗୁରୁମୁଖ ଶୋଭରାଜ* ବନାମ *ଦିଲ୍ଲୀ ପ୍ରଶାସନ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ,* **(1978) ଏଆଇଆର ଏସସିସି 1675 = [1979] ଏସସିଆର 1 392** ଏବଂ *ହରିୟାଣା ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ* ବନାମ *ମୋହିନ୍ଦର ସିଂ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ,* **2000 3 ଏସସିସି 394, ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।**

ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ଅଧିକାରିତା: ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 271/2002

ପଞ୍ଜାବ ଏବଂ ହରିୟାଣା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଅପରାଧିକ ବିବିଧ ସଂଖ୍ୟା 17823-ଏମ/2000 ରେ ତା 30.11.2000 ରିଖର ରାୟ ତଥା ଆଦେଶରୁ ।

ଏଥିସହ ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. ପି. (ଫୌଜଦାରୀ) ସଂଖ୍ୟା 119/2001 ।

ଉପସ୍ଥିତ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଜେ. ପି. ଧଣ୍ଡଙ୍କ (ଏନପି) ପାଇଁ କେ. ପି. ସିଂହ, ଆଲୋକ, ୱାଇ. ରାଜା ଗୋପାଳ ରାଓ, ପ୍ରେମ ମାଲହୋତ୍ରା ଏବଂ ମହାବୀର ସିଂହ ।

ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ,

ଫୁକାନ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି । ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଛି ।

ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନୁମତି ଦ୍ୱାରା ଏହି ଆବେଦନ ଏବଂ ରିଟ ଆବେଦନର ଏକାସାଙ୍ଗରେ ଶୁଣାଣୀ କରାଯାଇଥିଲା କାରଣ ଏଥିରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକ ସମାନ ଅଟେ ଏବଂ ତେଣୁ, ଏହି ରାୟ ଦ୍ୱାରା ଆମ୍ଭେ ଉଭୟ ଆବେଦନ ଏବଂ ରିଟ ଆବେଦନର ଫଏସଲା କରୁଛୁ ।

ଆବେଦନକାରୀ-ଅବତାର ସିଂ, ଜଣେ ଦୋଷୀ, କାରାବାସ ଦଣ୍ଡ ଭୋଗୁଛନ୍ତି । ସେ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଭୋଗାଯାଇଥିବା କାରାବାସ ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଆଯାଇଥିବା କାରାବକାଶ ଅବଧିକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବାକୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରି ପଞ୍ଜାବ ଏବଂ ହରିୟାଣା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଏକ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଭୋଗାଯାଇଥିବା ପ୍ରକୃତ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ସହିତ କାରାବକାଶ ଅବଧିକୁ ଗଣନା କରା ଯାଇପାରିବନାହିଁ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇ ଆକ୍ଷେପିତ ରାୟ ଦ୍ୱାରା ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରାଯାଇଥିଲା । ଏଥିରେ ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ, ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନୁମତି ଦ୍ୱାରା ବର୍ତ୍ତମାନର ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରାଯାଇଛି । ଅବତାର ସିଂହ ହରିୟାଣା ସଦାଚାରୀ ବନ୍ଦୀ (ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି) ଅଧିନିୟମ, 1988 (ସଂକ୍ଷେପରେ 'ଅଧିନିୟମ') ର ଧାରା 3 ର ଉପ-ଧାରା (3) ର ବୈଧତାକୁ ଆପତ୍ତି କରି ଏହି ଆଳରେ ଏକ ରିଟ ଆବେଦନ ମଧ୍ୟ ଦାଖଲ କରିଛନ୍ତି ଯେ ଉକ୍ତ ଉପ-ଧାରାଟି ମନମୁଖୀ, ବେଆଇନ, କ୍ଷମତା ବର୍ହିଭୂତ ଏବଂ ଅସାମ୍ବିଧାନିକ ଅଟେ ।

ଯେତେବେଳେ ଉଭୟ ଆବେଦନ ଏବଂ ରିଟ ଆବେଦନ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଏକ ଖଣ୍ଡପୀଠ ସମ୍ମୁଖକୁ ଆସିଲା, ସେତେବେଳେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ମନ୍ତବ୍ୟ ସହିତ ଏହାକୁ ଏକ ବୃହତ୍ତର ଖଣ୍ଡପୀଠକୁ ପ୍ରେରଣ କରାଯାଇଥିଲା: -

> "ରିଟ ଆବେଦନରେ ହରିୟାଣା ସଦାଚାରୀ ବନ୍ଦୀ (ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି) ଅଧିନିୟମ, 1988 ର ଧାରା 3(3) କୁ ଏହି ଆଧାରରେ ଆପତ୍ତି କରାଯାଇଛି ଯେ ତାହା ଅନୁଚ୍ଛେଦ 14 ଏବଂ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 21 ର ଉଲ୍ଲଂଘନ କରୁଛି । *ହରିୟାଣା ରାଜ୍ୟ* ବନାମ *ମହିନ୍ଦର ସିଂହ*, [2000] 3 ଏସସିସି 394 ଏବଂ *ସୁନୀଲ ଫୁଲଚନ୍ଦ ଶାହ* ବନାମ *ଭାରତ ସଂଘ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ*, [2000] 3 ଏସସିସି 409 ମାମଲାରେ ସାମ୍ବିଧାନିକ ଖଣ୍ଡପୀଠଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତିରେ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ କାରାବକାଶ ଏବଂ ରିହାତି ଛୁଟି ଅବଧିକୁ ମଧ୍ୟ କାରାଦଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଅବଧି ଭାବରେ ଗଣନା କରାଯାଇପାରିବ । କିନ୍ତୁ ସେହି ସବୁ ନିଷ୍ପତ୍ତିରେ ଉପରୋକ୍ତ ଅଧିନିୟମର ଆକ୍ଷେପିତ ଉପ-ଧାରାର ବୈଧତାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ବିଚାର କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଯେତେବେଳେ ଉକ୍ତ ଉପ-ଧାରାର ସାମ୍ବିଧାନିକ ବୈଧତାକୁ ଆପତ୍ତି କରାଯାଇଛି ଏବଂ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 21 ଉପରେ ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଇଛି, ଆମ୍ଭର ଏହି ମତ ଯେ ଏହାର ଶୁଣାଣୀ ଏକ ବୃହତ୍ତର ଖଣ୍ଡପୀଠ ଦ୍ୱାରା କରାଯିବା ଉଚିତ । ରେଜିଷ୍ଟ୍ରି ଏହି ମାମଲାକୁ ଭାରତର ମାନ୍ୟବର ପ୍ରଧାନ ବିଚାରପତିଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପାଇଁ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବେ ।"

ଏହିପରି ଭାବରେ ଉଭୟ ଆବେଦନ ଏବଂ ରିଟ ଆବେଦନ ଏହି ଖଣ୍ଡପୀଠ ସମ୍ମୁଖରେ ଆସିଅଛି ।

ଶ୍ରୀମାନ ଓକିଲ ଯୁକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ବିଚାର କରିବା ପାଇଁ ଆଗକୁ ବଢ଼ିବା ପୂର୍ବରୁ, ଅଧିନିୟମର ଧାରା 3 ଏବଂ 4 କୁ ନିମ୍ନରେ ଉଦ୍ଧୃତ କରୁଛୁ: -

"3. *କେତେକ କାରଣରୁ ବନ୍ଦୀମାନଙ୍କୁ ଅସ୍ଥାୟୀ ଭାବେ ମୁକ୍ତ କରିବା*- (1) ଜିଲ୍ଲା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ କିମ୍ବା ଏହି ନିମନ୍ତେ ନିଯୁକ୍ତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସହ ପରାମର୍ଶ କରି, ସରକାରୀ ରାଜପତ୍ରରେ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଏବଂ ସେହିଭଳି ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଓ ସେହିଭଳି ପଦ୍ଧତି ଅଧୀନରେ ଯାହା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରାଯାଇପାରେ, ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଉପ-ଧାରା (2) ରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅବଧି ପାଇଁ ଯେକୌଣସି ବନ୍ଦୀକୁ ଅସ୍ଥାୟୀ ଭାବେ ମୁକ୍ତ କରିପାରନ୍ତି, ଯଦି ରାଜ୍ୟ ସରକାର ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି ଯେ-

(a) ବନ୍ଦୀଙ୍କ ପରିବାରର ଜଣେ ସଦସ୍ୟ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଥିଲେ କିମ୍ବା ଗୁରୁତର ଅସୁସ୍ଥ ଥିଲେ କିମ୍ବା ବନ୍ଦୀ ନିଜେ ଗୁରୁତର ଅସୁସ୍ଥ ଥିଲେ; କିମ୍ବା

(b) ବନ୍ଦୀ ନିଜେ, ତାଙ୍କ ପୁଅ, ଝିଅ, ନାତି, ନାତୁଣୀ, ଭାଇ, ଭଉଣୀ, ଭଉଣୀଙ୍କ ପୁଅ କିମ୍ବା ଝିଅର ବିବାହ ସମ୍ପନ୍ନ ଅଛି; କିମ୍ବା

(c) ତାଙ୍କ ଜମି କିମ୍ବା ତାଙ୍କ ପିତାଙ୍କ ଅବିଭାଜିତ ଜମି ଯାହା ପ୍ରକୃତରେ ବନ୍ଦୀଙ୍କ ଦଖଲରେ ଅଛି, ସେଥିରେ ହଳ କରିବା, ବୁଣିବା କିମ୍ବା ଅମଳ କରିବା କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ବନ୍ଦୀଙ୍କ ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି ଆବଶ୍ୟକ; କିମ୍ବା

(d) ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ କାରଣ ପାଇଁ ଏପରି କରିବା ବାଞ୍ଛନୀୟ ଅଟେ ।

(2) ଯେଉଁ ଅବଧି ପାଇଁ ଜଣେ ବନ୍ଦୀଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କରାଯାଇପାରିବ, ତାହା ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହେବ, ଯେପରିକି ତାହା ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅବଧିରୁ ଅଧିକ ହେବ ନାହିଁ-

(a) ଯେଉଁଠାରେ ବନ୍ଦୀକୁ ଉପ-ଧାରା (1) ର ଖଣ୍ଡ (a) ରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଧାରରେ ମୁକ୍ତ କରାଯିବାର ଅଛି, ସେଠାରେ ତିନି ସପ୍ତାହ;

(b) ଯେଉଁଠାରେ ବନ୍ଦୀକୁ ଉପ-ଧାରା (1) ର ଖଣ୍ଡ (b) କିମ୍ବା ଖଣ୍ଡ (d) ରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଧାରରେ ମୁକ୍ତ କରାଯିବାର ଅଛି, ସେଠାରେ ଚାରି ସପ୍ତାହ; ଏବଂ

(c) ଯେଉଁଠାରେ ବନ୍ଦୀକୁ ଉପ-ଧାରା (1) ର ଖଣ୍ଡ (c) ରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଧାରରେ ମୁକ୍ତ କରାଯିବାର ଅଛି, ସେଠାରେ ଛଅ ସପ୍ତାହ:

ଏହି ସର୍ତ୍ତରେ କି, ଖଣ୍ଡ (c) ଅଧୀନରେ ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏକରୁ ଅଧିକ ଥର ଉପଭୋଗ କରାଯାଇପାରିବ, ଯାହାକି, ସାମଗ୍ରିକ ଭାବେ ଛଅ ସପ୍ତାହରୁ ଅଧିକ ହେବ ନାହିଁ ।

(3) ଏହି ଧାରା ଅଧୀନରେ ମୁକ୍ତ ହେବାର ଅବଧି ଜଣେ ବନ୍ଦୀ ଙ୍କ ଦଣ୍ଡାଦେଶର ମୋଟ ଅବଧି ସହିତ ଗଣନା କରାଯିବ ନାହିଁ ।

(4) ରାଜ୍ୟ ସରକାର ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଯେକୌଣସି ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ଏହା ଅଧୀନରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମସ୍ତ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଆଧାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏହି ଧାରା ଅଧୀନରେ ଥିବା ନିଜର କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ପ୍ରାଧିକୃତ କରିପାରନ୍ତି ।

4. *ରିହାତି ଛୁଟିରେ ବନ୍ଦୀମାନଙ୍କର ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି* । - (1) ରାଜ୍ୟ ସରକାର କିମ୍ବା ଏଥି ନିମନ୍ତେ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କ୍ଷମତାପନ୍ନ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଅଧିକାରୀ, ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଇପାରୁଥିବା ସେହିଭଳି ଅନ୍ୟ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସହ ପରାମର୍ଶ କରି, ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଏବଂ ସେହିଭଳି ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଓ ସେହିଭଳି ପଦ୍ଧତି ଅଧୀନରେ ଯାହା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରାଯାଇପାରେ, ରିହାତି ଛୁଟିରେ ଅସ୍ଥାୟୀ ଭାବେ ମୁକ୍ତ କରିପାରନ୍ତି, ଯେ କୌଣସି ବନ୍ଦୀକୁ ଯିଏ କି ଚାରି ବର୍ଷରୁ କମ୍ ହୋଇନଥିବା କାରାଦଣ୍ଡ ଅବଧି ପାଇଁ ସଜାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି, ଏବଂ ଯିଏ-

(a) ନିଜର ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି ତାରିଖର ତୁରନ୍ତ ପୂର୍ବରୁ, ତିନି ବର୍ଷର ଅବଧି ପାଇଁ କ୍ରମାଗତ କାରାବାସ ଭୋଗିଛନ୍ତି, ଦଣ୍ଡାଦେଶ ପୂର୍ବରୁ ଅଟକ, ଯଦି କିଛି ଥାଏ;

(b) ଏପରି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଜେଲ ଅପରାଧ କରିନାହାଁନ୍ତି (ଏକ ସତର୍କତା ମୂଳକ ଦଣ୍ଡ ଦ୍ୱାରା ଦଣ୍ଡିତ ଅପରାଧ ବ୍ୟତୀତ) ଏବଂ ଅନ୍ତତଃ ପକ୍ଷେ ତିନୋଟି ବାର୍ଷିକ ସଦାଚାର ରିହାତି ଅର୍ଜନ କରିଛନ୍ତି:

ଏହି ସର୍ତ୍ତରେ କି, ଏଠାରେ କୌଣସି ବିଷୟ ଏପରି ଜଣେ ବନ୍ଦୀ ଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହେବ ନାହିଁ, ଯିଏ -

(i) ପଞ୍ଜାବ ଅଭ୍ୟାସଗତ ଅପରାଧୀ (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଏବଂ ସଂସ୍କାର) ଅଧିନିୟମ, 1952 ର ଧାରା 2 ର ଉପ-ଧାରା (3)ରେ ସଂଜ୍ଞାୟିତ ଅନୁସାରେ ଜଣେ ଅଭ୍ୟାସଗତ ଅପରାଧୀ ଅଟନ୍ତି; କିମ୍ବା

(ii) ଡକାୟତି କିମ୍ବା ସେହିଭଳି ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଅପରାଧ ପାଇଁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି ଯାହା ରାଜ୍ୟ ସରକାର ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଦ୍ୱାରା ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରିପାରନ୍ତି ।

(2) ଉପ-ଧାରା (1) ଅଧୀନରେ ଜଣେ ବନ୍ଦୀ ଯୋଗ୍ୟ ହେଉଥିବା ରିହାତି ଛୁଟିର ଅବଧି ତାଙ୍କ ମୁକ୍ତିର ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ତିନି ସପ୍ତାହ ଏବଂ ତା'ପରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପରବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇ ସପ୍ତାହ ହେବ । (3) ଧାରା 8 ର ଉପ-ଧାରା (3) ର ଖଣ୍ଡ (d) ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସାପେକ୍ଷରେ, ଉପ-ଧାରା (1) ରେ ସୂଚିତ ମୁକ୍ତିର ଅବଧି ଜଣେ ବନ୍ଦୀର ମୋଟ ସଜା ଅବଧିରେ ଗଣନା କରାଯିବ ।"

ଏହିପରି ଭାବେ ଏହା ଦେଖାଯାଇଛି ଯେ ଧାରା 3 ଏବଂ 4 ଅଧୀନରେ ବିଧାନମଣ୍ଡଳ ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି ପାଇଁ ବନ୍ଦୀମାନଙ୍କର ଦୁଇଟି ବର୍ଗ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି; ଧାରା 3 ଅଧୀନରେ କାରାବକାଶରେ ମୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ବନ୍ଦୀ ନିଜ ଦ୍ୱାରା ଭୋଗାଯାଇଥିବା ମୋଟ କାରାଦଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଅବଧିରେ ମୁକ୍ତି ଅବଧିକୁ ଗଣନା କରିବାକୁ ହକଦାର ହେବେ ନାହିଁ, ଯେତେବେଳେ କି, ରିହାତି ଛୁଟିରେ ମୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ବନ୍ଦୀଙ୍କର ସେହିଭଳି ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି ଅବଧିକୁ ତାଙ୍କର ମୋଟ କାରାଦଣ୍ଡ ଅବଧିରେ ଗଣନା କରାଯିବ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଶ୍ରୀମାନ ଓକିଲଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦୁଇଟି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ଯୁକ୍ତି ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି । ପ୍ରଥମତଃ, ଏହା ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି ଯେ, ଯେହେତୁ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ସାମ୍ବିଧାନିକ ଖଣ୍ଡପୀଠ *ସୁନୀଲ ଫୁଲଚନ୍ଦ ଶାହ* ବନାମ *ଭାରତ ସଂଘ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ,* [2000] 3 ଏସସିସି 409 ମାମଲାରେ କହିଛନ୍ତି ଯେ କାରାବକାଶ ଅବଧିକୁ ମଧ୍ୟ କାରାଦଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଅବଧି ଭାବରେ ଗଣନା କରାଯାଇପାରିବ, ତେଣୁ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 3 ର ଉପ-ଧାରା (3) ଅସାମ୍ବିଧାନିକ ଏବଂ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 21 ର ଉଲ୍ଲଂଘନ କରୁଛି । ଦ୍ୱିତୀୟତଃ, ଏହା ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଛି ଯେ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 3 ର ଉପ-ଧାରା (3) ବୈଷମ୍ୟମୂଳକ ଅଟେ, କାରଣ ଧାରା 3 ଅଧୀନରେ ଅସ୍ଥାୟୀ ଭାବେ ମୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ବନ୍ଦୀ ମୋଟ କାରାଦଣ୍ଡ ଅବଧିରେ ସେହିଭଳି ମୁକ୍ତି ଅବଧିକୁ ଗଣନା କରିବାକୁ ହକଦାର ହେବେ ନାହିଁ, ଯେତେବେଳେ କି ଧାରା 4 ଅଧୀନରେ ଜଣେ ବନ୍ଦୀର ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ରିହାତି ଛୁଟିର ସେହିଭଳି ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି ଅବଧିକୁ ମୋଟ କାରାଦଣ୍ଡ ଅବଧିରେ ଗଣନା କରାଯିବ ।

ସୁନୀଲ ଫୁଲଚନ୍ଦ ଶାହ (ପୂର୍ବୋକ୍ତ), ମାମଲାରେ ସାମ୍ବିଧାନିକ ଖଣ୍ଡପୀଠ କାରାବକାଶକୁ ହେପାଜତରୁ ଏକ ପ୍ରକାର ଅସ୍ଥାୟୀ ସର୍ତ୍ତମୂଳକ ମୁକ୍ତି ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି, ଯାହା ଅଟକ ଅବଧି ଦଣ୍ଡାଦେଶକୁ ସ୍ଥଗିତ ନ କରି କେବଳ ଦଣ୍ଡ ଭୋଗିବାର ପଦ୍ଧତିରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିଥାଏ । ଉକ୍ତ ରାୟର ପରିଚ୍ଛେଦ 30 ରେ ଉପରୋକ୍ତ ସ୍ଥିତିକୁ ନିମ୍ନମତେ ଆହୁରି ସ୍ପଷ୍ଟ କରାଯାଇଥିଲା:- "...... ଯେହେତୁ କାରାବକାଶ ମୁକ୍ତି ଏକ ଅସ୍ଥାୟୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଟେ ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଜଣେ ଅଟକବନ୍ଦୀଙ୍କୁ କେତେକ ପରିସ୍ଥିତିର ମୁକାବିଲା କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଅସ୍ଥାୟୀ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅବଧି ନିମନ୍ତେ ମୁକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ, ଏହା ଅଟକ ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରେ ନାହିଁ ଏବଂ ତେଣୁ, ଅଟକ ରଖିବାର ମୋଟ ଅବଧି ପାଇଁ ଗଣନା କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ, ଯଦି ନିୟମାବଳୀ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ କିମ୍ବା କାରାବକାଶ ମୁକ୍ତି ମଞ୍ଜୁରୀର ସର୍ତ୍ତାବଳୀରେ ଅନ୍ୟଥା ଉଲ୍ଲେଖ ନଥାଏ ।" (ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି)

ସେହି ସମାନ ପରିଚ୍ଛେଦରେ ଖଣ୍ଡପୀଠ ଏହା ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ, ଅଟକବନ୍ଦୀଙ୍କୁ ମଞ୍ଜୁର କରାଯାଇଥିବା ସର୍ତ୍ତମୂଳକ ଜରୁରୀକାଳୀନ କାରାମୁକ୍ତିର କୌଣସି ଅବଧି ଦ୍ୱାରା ଅଟକ ଅବଧି ସ୍ୱୟଂଚାଳିତ ଭାବେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ ନାହିଁ, *ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାରାବକାଶର ଆଦେଶ କିମ୍ବା ନିୟମାବଳୀ ବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀରେ ଏହାର ବିପରୀତ ଏକ ସର୍ତ୍ତ ଓ ନିୟମ ଭାବେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରୂପେ ସୂଚିତ କରାଯାଇ ନଥାଏ* । (ଆମ୍ଭ ଦ୍ୱାରା ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି)

କାରାବକାଶ ମୁକ୍ତି ମୁଖ୍ୟତଃ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହୀ କାର୍ଯ୍ୟ ଅଟେ ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହା ଆମ୍ଭର ନ୍ୟାୟ ପ୍ରଦାନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଏକ ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ଅଙ୍ଗ ପାଲଟିଛି, ଯାହାକି ନ୍ୟାୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୀକୃତ ହୋଇଛି । ଯଦିଓ, *ସୁନୀଲ ଫୁଲଚନ୍ଦ ଶାହ* (ପୂର୍ବୋକ୍ତ) ଙ୍କ ମାମଲାଟି ଏକ ନିବାରଣମୂଳକ ଅଟକ ମାମଲା ଥିଲା, ତଥାପି ଆମ୍ଭର ଏହି ମତ ଯେ ସେହି ସମାନ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଦଣ୍ଡନୀୟ ଅଟକ ମାମଲାରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହେବ ।

ସୁତରାଂ, ସାମ୍ବିଧାନିକ ଖଣ୍ଡପୀଠ ବହୁମତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଦ୍ୱାରା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ କହିଲେ ଯେ କାରାବକାଶରେ ଜଣେ ବନ୍ଦୀର ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି ଅବଧିକୁ ମୋଟ ଅଟକ ଅବଧିରେ ଗଣନା କରାଯିବ, ଯଦି ବିଧାନମଣ୍ଡଳ ଅଧିନିୟମ, ନିୟମାବଳୀ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ କିମ୍ବା ସର୍ତ୍ତମୂଳକ ଜରୁରୀକାଳୀନ କାରାମୁକ୍ତି ମଞ୍ଜୁରୀର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରା ଯାଇନଥାଏ ।

ଅଧିନିୟମର ଧାରା 3 ଅଧୀନରେ, ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏକ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅବଧି ପାଇଁ ଜଣେ ବନ୍ଦୀଙ୍କୁ ଅସ୍ଥାୟୀ ଭାବେ ମୁକ୍ତ କରିପାରିବେ, ଯଦି ସରକାର ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି ଯେ (i) ତାଙ୍କ ପରିବାରର କୌଣସି ସଦସ୍ୟ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଛନ୍ତି କିମ୍ବା ଗୁରୁତର ଅସୁସ୍ଥ ଅଛନ୍ତି କିମ୍ବା ବନ୍ଦୀ ନିଜେ ଗୁରୁତର ଅସୁସ୍ଥ ଅଛନ୍ତି କିମ୍ବା (ii) ତାଙ୍କ ନିଜର, ତାଙ୍କ ପୁଅ, ଝିଅ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ବିବାହ ସମ୍ପନ୍ନ ହେବାର ଅଛି କିମ୍ବା (iii) ବନ୍ଦୀଙ୍କର ନିଜ ଭୂମି କିମ୍ବା ପ୍ରକୃତରେ ବନ୍ଦୀଙ୍କ ଦଖଲରେ ଥିବା ତାଙ୍କ ପିତାଙ୍କ ଅବିଭାଜିତ ଭୂମିରେ ଚାଷ କରିବା, ବିହନ ବୁଣିବା କିମ୍ବା ଫସଲ ଅମଳ କରିବା କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ସେହିଭଳି ମୁକ୍ତି ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ କିମ୍ବା (iv) ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ କାରଣ ପାଇଁ ଏପରି କରିବା ବାଞ୍ଛନୀୟ ଅଟେ । ଉପଧାରା (2) ଅନୁଯାୟୀ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମୁକ୍ତିର ଅବଧି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯିବ ଏବଂ ଉପଧାରା (3) ରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି ଯେ ଏହି ଧାରା ଅଧୀନରେ ମୁକ୍ତିର ଅବଧି ବନ୍ଦୀଙ୍କ ଦଣ୍ଡାଦେଶର ମୋଟ ଅବଧି ସହିତ ଗଣନା କରାଯିବ ନାହିଁ । ଧାରା 4 ଅଧୀନରେ ଜଣେ ବନ୍ଦୀ ଯିଏ 4 ବର୍ଷରୁ କମ୍ କାରାଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ ହୋଇଛନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ଅସ୍ଥାୟୀ ଭାବରେ ରିହାତି ଛୁଟିରେ ମୁକ୍ତ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, ଯଦି ସେ 3 ବର୍ଷର ଅବଧି ପାଇଁ କ୍ରମାଗତ କାରାଦଣ୍ଡ ଭୋଗି ନାହାଁନ୍ତି ଏବଂ କୌଣସି ଜେଲ୍ ଅପରାଧ କରିନାହାଁନ୍ତି (ଏକ ସତର୍କମୂଳକ ଦଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡିତ ଅପରାଧ ବ୍ୟତୀତ) ଏବଂ ଅତି କମରେ ତିନୋଟି ବାର୍ଷିକ ସଦାଚାର ରିହାତି ମଧ୍ୟ ଅର୍ଜନ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ଧାରାରେ ଏହା ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଉପଧାରା (1) ର ପ୍ରାବଧାନରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ବନ୍ଦୀ ବର୍ଗଙ୍କୁ ରିହାତି ଛୁଟି ସୁବିଧା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଏପରି ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତିର ଅବଧି ଉପଧାରା (2) ରେ ସ୍ଥିର କରାଯାଇଛି । ଉପଧାରା (3) ରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବେ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି ଯେ ରିହାତି ଛୁଟି ଉପରେ ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତିର ଅବଧି ଜଣେ ବନ୍ଦୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଭୋଗାଯାଇଥିବା ଦଣ୍ଡର ମୋଟ ଅବଧି ସହିତ ଗଣନା କରାଯିବ ।

ଏହିପରି ଭାବେ, ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବିଧାନମଣ୍ଡଳ ବନ୍ଦୀମାନଙ୍କର ଦୁଇଟି ବର୍ଗ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି । ଯଦି ଆମ୍ଭେ ଏହି ଦୁଇଟି ଧାରାକୁ ତୁଳନା କରୁଛୁ, ତେବେ ଆମ୍ଭେ ଦେଖିବାକୁ ପାଉଛୁ ଯେ ଧାରା 4 ଅଧୀନରେ ରିହାତି ଛୁଟିରେ ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତିର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅଧିକ କଠୋର ଅଟେ ଏବଂ ଜଣେ ବନ୍ଦୀ ଉକ୍ତ ଧାରାରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକୁ ପୂରଣ ନ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହିଭଳି ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି ପାଇଁ ହକଦାର ହେବେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଧାରା 3 ରେ ସେହିଭଳି କୌଣସି କଠୋର ସର୍ତ୍ତ ଲାଗୁ କରାଯାଇ ନାହିଁ ଏବଂ କେବଳ ସେହି ପରିସ୍ଥିତିଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ଯେଉଁଥିରେ ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇପାରିବ । ଅଧିକନ୍ତୁ କେତେକ ବର୍ଗର ବନ୍ଦୀ ରିହାତି ଛୁଟିର ଲାଭ ପାଇପାରିବେ ନାହିଁ ।

ସୁନୀଲ ବାତ୍ରା ବନାମ *ଦିଲ୍ଲୀ ପ୍ରଶାସନ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ଇତ୍ୟାଦି* ଏବଂ *ଚାର୍ଲସ ଗୁରୁମୁଖ ଶୋଭରାଜ* ବନାମ *ଦିଲ୍ଲୀ ପ୍ରଶାସନ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ*, 1978 ଏଆଇଆର ଏସସି 1675 = 1979 ଏସସିଆର 1 392 ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଏକ ସାମ୍ବିଧାନିକ ଖଣ୍ଡପୀଠ ସମ୍ମୁଖରେ କାରାଗାର ଅଧିନିୟମର ଧାରା 30 ବିଚାର ପାଇଁ ଆସିଥିଲା । ଉକ୍ତ ଧାରାଟି ନିମ୍ନମତେ ପଠନୀୟ ଅଟେ:-

"30. (1) ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବନ୍ଦୀ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ପରେ ତୁରନ୍ତ କାରାଗାରରେ ପହଞ୍ଚିବା ମାତ୍ରେ, ଜେଲରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କିମ୍ବା ତାଙ୍କ ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ଯାଞ୍ଚ କରାଯିବ ଏବଂ ସେହି ସମସ୍ତ ସାମଗ୍ରୀ ତାଙ୍କ ଠାରୁ ନିଆଯିବ ଯାହା ବନ୍ଦୀଙ୍କ ପାଖରେ ରଖିବା ଜେଲର ବିପଜ୍ଜନକ କିମ୍ବା ଅସମୀଚୀନ ମଣିବେ ।

(2) ସେହିଭଳି ପ୍ରତ୍ୟେକ ବନ୍ଦୀଙ୍କୁ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ବନ୍ଦୀଙ୍କ ଠାରୁ ପୃଥକ ଭାବେ ଏକ କୋଠରୀରେ ଆବଦ୍ଧ କରି ରଖାଯିବ, ଏବଂ ଦିନ ଓ ରାତି ସମୟରେ ଜଣେ ସୁରକ୍ଷା କର୍ମୀଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱରେ ରଖାଯିବ ।"

ଉକ୍ତ ମାମଲାରେ ଉପ-ଧାରା (2) ଅନୁଯାୟୀ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡାଦେଶ ପାଇଥିବା ବନ୍ଦୀଙ୍କୁ ଏକାନ୍ତ କାରାବାସରେ ରଖିବାକୁ କାରାଗାର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ କ୍ଷମତା ଦିଆଯାଇନଥିବାକୁ ନେଇ କରାଯାଇଥିବା ଯୁକ୍ତିକୁ ଖାରଜ କରାଯାଇଛି ଏବଂ କୁହାଗଲା ଯେ ଏହି ବନ୍ଦୀମାନେ ଏକ ପୃଥକ ବର୍ଗଭୁକ୍ତ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ପୃଥକ ବର୍ଗୀକରଣକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ଦିଆଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ *ହରିୟାଣା ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ* ବନାମ *ମହିନ୍ଦର ସିଂହ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ*, 2000 3 ଏସସିସି 394 ମାମଲାରେ କହିଥିଲେ ଯେ 'ରିହାତି ଛୁଟି' ଏବଂ 'କାରାବକାଶ' ଦୁଇଟି ପୃଥକ ଶବ୍ଦ ଅଟନ୍ତି ଯାହା ବର୍ତ୍ତମାନ କାରାଗାର ହସ୍ତପୁସ୍ତିକା କିମ୍ବା ବନ୍ଦୀମାନଙ୍କ ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଆଇନଗୁଡ଼ିକରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଛି । *ସୁନୀଲ ବାତ୍ରା* (ପୂର୍ବୋକ୍ତ) ମାମଲାରେ, ସାମ୍ବିଧାନିକ ଖଣ୍ଡପୀଠ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଭୋଗୁଥିବା ବନ୍ଦୀମାନଙ୍କର ଏକ ପୃଥକ ବର୍ଗ ସୃଷ୍ଟିକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି । ଜଣେ ବନ୍ଦୀର ଜରୁରୀ ତଥା ଜବରଦସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ଧାରା 3 ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଛି । ଯେପରି ଉପରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି, ଏହି ଧାରା ଅଧୀନରେ ଯେକୌଣସି ବନ୍ଦୀ ତାଙ୍କର ଦଣ୍ଡାଦେଶ କିମ୍ବା ଅଟକ ଅବଧି ନିର୍ବିଶେଷରେ ସେହିଭଳି ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ କାରାବକାଶରେ ମୁକ୍ତ ହୋଇପାରିବେ, ଯେତେବେଳେ କି ଧାରା 4 ଅଧୀନରେ ଜଣେ ବନ୍ଦୀକୁ ରିହାତି ଛୁଟିରେ ମୁକ୍ତ କରିବାର ସର୍ତ୍ତ କଠୋର ଅଟେ ଏବଂ ଧାରାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା କେତେକ ଶ୍ରେଣୀର ବନ୍ଦୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେହିଭଳି ରିହାତି ଛୁଟି ଦାବି କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଉଭୟ ଧାରାକୁ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଭାବେ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ ଏହା ପ୍ରତୀତ ହେବ ଯେ ଏହି ଧାରାଗୁଡ଼ିକ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ଧାରା 3 ବନ୍ଦୀର କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିସ୍ଥିତିର ମୁକାବିଲା କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଛି, କିନ୍ତୁ ଧାରା 4 ଏକ ସଂସ୍କାରମୂଳକ ପଦକ୍ଷେପ ସ୍ୱରୂପ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଛି ଯେହେତୁ ଜଣେ ବନ୍ଦୀକୁ କାରାବାସ ସମୟରେ ସଦାଚାର ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ଆମ୍ଭର ବିଚାରଶୀଳ ମତରେ ଏହି ବର୍ଗୀକରଣ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ମାନଦଣ୍ଡ ଉପରେ ଆଧାରିତ ଏବଂ ଏହା ପ୍ରକୃତିରେ ବୈଷମ୍ୟମୂଳକ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ଆମ୍ଭେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଶ୍ରୀମାନ ଓକିଲଙ୍କ ପ୍ରଥମ ଯୁକ୍ତିରେ କୌଣସି ଦୃଢ଼ତା ପାଉନାହୁଁ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଶ୍ରୀମାନ ଓକିଲଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପସ୍ଥାପିତ ଦ୍ୱାରା ଦ୍ୱିତୀୟ ଯୁକ୍ତିକୁ ମଧ୍ୟ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ *ସୁନୀଲ ଫୁଲଚନ୍ଦ ଶାହ* (ପୂର୍ବୋକ୍ତ) ମାମଲାର ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଖାରଜ କରିବାକୁ ହେବ । ସାମ୍ବିଧାନିକ ଖଣ୍ଡପୀଠ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ କହିଛନ୍ତି ଯେ, ଯଦିଓ ସାଧାରଣତଃ କାରାବକାଶରେ ଜଣେ ବନ୍ଦୀର ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତି ଅବଧିକୁ ମୋଟ ଅଟକ ଅବଧିରେ ଗଣନା କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ, କିନ୍ତୁ ବିଧାନମଣ୍ଡଳ ଅଧିନିୟମ, ନିୟମାବଳୀ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ କିମ୍ବା କାରାବକାଶ ମଞ୍ଜୁରୀର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଦ୍ୱାରା ଏହି ସର୍ତ୍ତକୁ ହ୍ରାସ କରାଯାଇପାରିବ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଶ୍ରୀମାନ ଓକିଲଙ୍କ ଏହି ଯୁକ୍ତିରେ ମଧ୍ୟ ଆମ୍ଭେ କୌଣସି ଦୃଢ଼ତା ପାଉନାହୁଁ ଯେ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 3 ର ଉପ-ଧାରା (3) ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 21 ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଛି । ଏକ ବୈଧ ବିଧାନମଣ୍ଡଳ ଅଧିନିୟମ ଦ୍ୱାରା ବନ୍ଦୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଭୋଗାଯାଇଥିବା ପ୍ରକୃତ ଦଣ୍ଡ ଅବଧିକୁ ଗଣନା କରିବା ସମୟରେ

କାରାବକାଶରେ ଅସ୍ଥାୟୀ ମୁକ୍ତିର ଅବଧିକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇଛି । ଯଥୋଚିତ ଆଇନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ବିନା ଜଣେ ବନ୍ଦୀର ସେହିଭଳି ଅଧିକାରକୁ ଛଡ଼ାଇ ନିଆଯାଇଛି ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ପରିଣାମସ୍ୱରୂପ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଶ୍ରୀମାନ ଓକିଲଙ୍କ ଏହି ସମସ୍ତ ଯୁକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଉଛି ।

ତେଣୁ, ଆମ୍ଭେ ଆବେଦନରେ ଏବଂ ରିଟ ଆବେଦନରେ କୌଣସି ଗୁଣବତ୍ତା ପାଉନାହୁଁ ଏବଂ ପରିଣାମସ୍ୱରୂପ ଉଭୟ ଆବେଦନ ଏବଂ ରିଟ ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରାଯାଉଛି ।

ଏସ. ଭି. କେ.

ଆବେଦନ ଏବଂ ରିଟ ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରାଯାଇଛି ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମୋକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଂଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟାବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଅନୁବାଦିକା : ଶ୍ରୀମତୀ ଜୟା ମୁଖାର୍ଜୀ,
ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ